XXV. évfolyam. Veszprém, 1917. november 11. 45. szám.

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.
Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanitóknak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő: Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)
Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

A kath. tanitók háborus segélye. A hitfelekezeti s községi tanitók az uj háborus segélyben is hátrányban vannak az állami tanitókkal szemben. Ezek fizetésük arányában részesülnek segélyben, amely a kezdő tanitónál is 1400 korona, amazok pedig fixösszeget, 1200 koronát kapnak, tekintet nélkül szolgálati idejükre s fizetésükre.

A Kath. Tanügyi Tanács elnöksége ülést tartott a sérelem orvoslása ügyében. A hercegprimáshoz feliratot intézett s abban magas befolyásának érvényesitését kérte: 1. Hogy a törvényes intézkedéssel a sérelem orvosoltassék; 2. hogy az egyházmegyék főpásztorai rendeletileg utasitsák a kath. hitközségi iskolaszékek elnökeit, hogy saját hatáskörükben az 1907. évi XXVII. törvénycikk 32. §-ára való utalással intézkedést javasoljanak oly értelemben, hogy az iskolafenntartó önerejéből egészitse ki az iskolájánál alkalmazott tanitóknak és tanitónőknek az államtól kiutalandó háborus segélyt olyan összegre, mint amilyen összegű háborus segély megilleti a törvény szerint az ugyanolyan összegű fizetést élvező állami tanitók. Mély tisztelettel kéreimezi továbbá, hogy a kormánynál eszközölné ki, hogy a miniszterelnök ur által beigért természetben való segitséget a hitfelekezeti tanitókra is kiterjessze, vagyis a hitfelekezeti tanitók is beléphessenek az állami és köztisztviselők beszerzési csoportjaiba.

—

Királyunk névnapján.

— Megyéspüspökünk felköszöntője. —

A legelső magyar embernek, Felséges Urunknak és Királyunknak névünnepét üljük. Ünnepe ez a nemzetnek, ünnepe minden alattvalójának.

Oly szerencsés voltam, hogy ifju korától ismerhettem őt. Figyelemmel kisérhettem gyermekkori fejlődését. Sokszor volt alkalmam épülni az ifju buzgóságán, midőn szt. misémnél a minisztráns szerepét töltötte be oly áhitattal és keresetlen buzgósággal, amely elárulta lelkének tisztaságát, szivének hivő bensőségét.

Láttam őt katonakorának első éveiben, mint hadnagyot és főhadnagyot s akkor is oly hűségesen és meggyőződéssel járult a szentségekhez, mint ifju korában tette... Később bámultuk benne a hűséges kötelességteljesités férfiát s mint trónörököst ott találtuk e világháboru kezdetétől fogva hősies csapataink élén... hazánk határainak, szép Erdélyünknek védelmében. Majd szt. István trónját foglalta el, koronáját fejére tette s felkent apostoli királyunk lett s mint ilyen egyéniségének elbájoló varázsával, szivének békeszeretetével, magyar népünk és nemzetünk iránt mutatott fejedelmi jóindulatával, alkotmányunkhoz való nemes ragaszkodásával meghóditotta népének szivét...

Most ismét a harctéren vezeti győzelmes hadait, az árulás és hűségszegés büntető hadjáratát vezeti győzelmesen, itthon pedig nemzete imádkozik érette: Tartsd meg Isten a Királyt.

Oly szeretet, oly kötelességtudás és buzgóság jellemzi őt, oly alkotmányos hűség s törvénytisztelet, a népszabadságnak olyan erős szenvedélye, hogy bizonyára nincs okunk bármely népet megirigyelnünk, mintha nagyobb szabadsága volna, mint a mi nemzetünknek.

A nagyság előfeltételei megvannak s rajtunk a sor, hogy nagygyá tegyük hazánkat, melyet nagygyá csak fiainak szent akarata, szent megértése tehet.

Ezt a bájos, szelid királyt, a győzelmes hadvezért, a népnek atyját, IV. Károly király Ő Felségét az Isten sokáig éltesse... éljen — éljen — éljen!...

Uj lakbérrendelet. A kormány uj lakbérrendeletet adott ki, mely a huszezernél kevesebb lakosságu városban a kislakást 700, a középlakást 2500 korona házbérig állapitja meg. Alapelv, hogy ezeknek a lakásoknak házbérét emelni nem lehet. A lakáshivatal engedelmével a középlakás bére 10%-kal emelhető, ha a lakásbér tul-

Emlékbeszéd.

Az elhunyt hősök emlékére nov. 2-án rendezett ifjusági ünnepen elmondotta: Babos Dezső.

Még teljes erejében zúg körülöttünk a nagy háboru pusztitó viharа, még patakokban ömlik a vér a harctereken, még az ágyuk dörgésén át jut hozzám a fájdalom szava és a haldoklók sóhaja a győzelmi hirek örömébe vegyül, de mig tekintetünk előreszegezve a ránk váró jövőbe néz s örömmel koszoruzzuk a győzők homlokát, kegyeletünk egy-egy mécsel gyujt az elhunytak sirjain. Kint az életfentartás elkeseredett, nehéz küzdelmeit vivják harcosaink. A béke fehér galambjai, amelyeket annyiszor bocsátottunk utra bizakodó reménnyel, zöldelő olajág nélkül tértek vissza táborunkba. A fényes győzelmek hosszu sorához, amely kétségbeesett dühbe kergette ellenségeinket, bámuló csodálatba ejtette a pártatlanokat és a nemzeti büszkeség némes önérzetét magasra szitotta sziveinkben, még mindig ujabbakra van szükség. A béke vágya annyi csalódás után keserű elszántsággá nőtt s az erő hatalmával szerzi meg azt, amit a józan belátásnak, emberi érzésnek megteremtenie nem sikerült.

De mialatt e küzdelmek folynak s a győzelmek koszoruja tovább fonódik, egyre növekszik az áldozatok száma is. Napról-napra szedi a jövő a vér adóját, napról-napra nagyobb területeket barázdál hősi sirhalmokká. S mennyi élet, mennyi öröm, mennyi remény fekszik e sirokban eltemetve! Mennyi drága kincse ez annyit szenvedett, annyiszor vérző szegény magyar hazának is! Virágos, daloskedvű legények, annyi magyar anya büszke örömei; elszánt, komoly férfiak, annyi magyar levegy odavesszett társai, dereshaju, üreg harcosok, annyi magyar család kenyéradó támaszai! Ha e sok elhamvadt sziv felett mindenütt csak egy-egy gyertyaszál gyulna, e parányi pontokból már egy egész fényfolyam övezné a hazát. Sirok, hős katonák sirjai jelzik már széles ivben országunk határait. A Kárpátok hegyei, Erdély völgyei, az Alduna partjai siroktól népesek. De kigyulnának ez apró csillagok az idegen földek messze tájain, hová a szövetségi hűség, a diadalmas hadak utja vagy a rabság szenvedése vitt, felgyulnának falvaink és városaink egyre növekedő katonatemetőiben, hová a kórházak kinjain át vezet az ut. És ez apró csillagokból fellobogna lelkünk előtt a hazáért kialudt életeknek fényes koszoruja. De e sirok felett könnyezve virraszt mindenütt a gyásznak és szomoruságnak, a vergődő nyomornak itt maradt sötétsége is.

Ez a kialudt életekből gyúladt fény s ez a könnyezve virrasztó gyász és nyomor együtt szólnak hozzánk, hangosan hirdetve, mit jelent számunkra a haza, amelynek ekkora ára van. Mert mindez a fény, mindez a sötétség csak őérte van. A megváltás nagy gondolata, a természet örök törvénye egyaránt hirdetik, hogy élet csak élet árán terem. A haza is életet kiván, mert minden nagy eszme, csak addig él, amig vértanui vannak, vértanui lesznek; vértanui vérük hullásával, vértanui a gyásznak és nyomornak, kinnak és szenvedésnek hősies tűrésében. Eleven eszmévé a hazát is csak fiai vére, fiai könnye öntözheti.

A lángok, melyek a hősök sirjain égő koszorukénti szerteszét fellobognak, nem most gyúladnak ki először e hazában. Nemzedék nemzedék után váltotta meg a hazát, áldozta érte vérét, könnyeit, — alig van tenyérnyi földünk, melyet vér nem öntözött, — de nem volt még idő, mely nagyobb tüzet gyujtott volna az oltáron, mint a mostani. A vértanuk légióit, a könnyek tengerét áldozta fel rajta, hogy valamennyien a saját szenvedésünk, saját veszteségünk árán tanuljuk meg becsülni a hazát. És ha igaz az, hogy a saját szenvedése, saját áldozata az, amit az ember jól megért és soha nem felejt, azt tudja megbecsülni, amiért maga szenvedett, nem volt még nemzedék, mely jobban átérthette volna e szót: haza, mint a mostani.

A mult idők minden küzdelme eltörpül a jelen óriási harc mellett; a mult idők minden áldozata kicsiny a jelen lemondásához képest. Mi magunk közvetlen közelről nem is látjuk tisztán az egyetemes áldozat óriási arányait, csak a messze jövő tisztitó távlata állitja majd az utódok szemei elé, mit tett értük a mult. Hőseink csodás vitézsége, mérhetetlen szenvedéseket békén tűrő önfeláldozása, halálmegvető bátorsága, szegény népünknek a mindennapi nélkülözésben, nyomorban tanusitott kitartása már előttünk is csodává szépül; milyenné válik ez az utódok előtt, kik egy szempillantással foghatják majd át ezt az óriási küzdelmet, melyben e nép hű szövetségesei oldalán egy egész világgal szemben áll, mely földjére éhezik, földjén előre osztozik. De ma is láthatunk belőle annyit, hogy e nemzetet eltiporni nem lehet. A földet, amelyet őseink vére szerzett, amelynek életet, erőt és gazdagságot a magyar szellem adott, amelynek határait harcosaink fegyvere védi, tőlünk senki el nem veheti.

Mennyi vér, mennyi áldozat kell mégis ahoz, hogy ezt ellenségeink is tisztán beláthassák! Mennyi vérnek kell még addig elfolynia, mig megérkezik az az idő, hogy a rombolás és pusztitás helyébe az épités, a gyűlölet helyébe a szeretet lép s folytathatjuk a megszakitott béke áldásos munkáját!

De bármikor jön is el ez az idő, ára eleseit

alacsony, ha 1914. év óta nem emelkedett, vagy az emelés nem áll arányban a háboru előidézte kiadástöbbletekkel. A nagy lakások (üzletek, raktárak) bére megdrágitható, de csak arányosan. A butorozott szobák maximális bére az 1916. nov. 1-én fizetett összeg. Nyári lakások bére emelhető, kivéve, ha a többi időszakban is bérben vannak.

Felmondani csak fontos okból lehet. Megszünteti az uj rendelet az ingatlan uj tulajdonosának és a más községből beköltöző, valamint a házát lebontani kivánó háztulajdonosnak eddig biztositott kiváltságos felmondási jogot. Uj felmondási ok: ha a lakásra a háztulajdonosnak vagy leszármazójának életbevágó fontos érdekből elkerülhetetlen szüksége van. De a költözés költségét viselnie kell. Azonfelül gondoskodni tartozik arról, hogy a bérlő az eddigieknél nem terhesebb feltételek alatt viszonyainak megfelelő más alkalmas lakást bérelhessen. Butorozott szobát 1918. február 1-éig a bérbeadó fel nem mondhat.

A hadbavonultak lakásbérleti viszonyaira vonatkozóan az uj rendelet megtartja az eddigi rendelkezéseket. A rendelet november elsejétől érvényes.

HIVATALOS RÉSZ.

Dispositio. *Niemetz* Sándor Veszprémbe karkáplánnak kinevezett mikei házikáplán és *Baumann* János Mikére házikáplánnak disponált városlődi káplán előbbi állomásaikon meghagyatván, Veszprémbe karkáplánnak *Wohlmuth* Imre zalaszentgróti káplán neveztetett ki.

Tanitói kinevezések. *Molnár* Tivadar Márkóra, *Rozmán* Rózsi Diöskálra, *Csizmadia* Irén Balatonszentgyörgyre, *Németh* Péter Getyére, *Grüll* Jenő Lepsenybe, *Szathmáry* Ilona Deákipusztára kántortanitóvá, illetve osztálytanitóvá kineveztettek.

Pályázat. A *vindornyafoki* kántortanitói állásra lapunk 43. számában hirdetett pályázatot megismétli az iskolaszék. Határidő *nov. 12.* Választás *nov. 14.*

Pályázat. A kővágóörsi plébániához tartozó *Szepezd* községben (vasut-, hajóállomás) a kántortanitói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: három padlósszoba, konyha, kamara, kert. 11 magyar hold 1024 □-öl szántóföld adóteherrel, 10 hold erdőn legeltetési jog 106 □-öl káposztáskert, a Ferenc József-alapból 47 K 50 f. Minden pár után ½ pozsonyi mérő gabona, vegyes pár után ¼ mérő. 16 m. dorong, vagy 12 m. hasábfa behordva. Borkollekta-váltság 20 K, lélekpénz s vasárnapi iskolások után 56 korona. Balatoni halászat haszonélvezetéből 16 K. A vasut által a tanitói földekből kisajátitott részért járó összeg kamata 37 K 48 fill. Fizetési alap, mely kiegészitendő 488 K. Kötelessége dijlevél szerint. Pályázati határidő, próba és választás *december 6.* Kérvények *Cséby* János lelkészhez *Kővágóörs* (Zala megye) küldendők.

Kell-e nekünk orsz. papi egyesület?

Sokan azt állitják, igen. S erre vonatkozólag megkeresték dr. *Giesswein* Sándor prelátust, mint aki ezzel a tervvel már régebben foglalkozott, hogy vegye kezébe a szervezés munkáját. Az *Egyházi Közlöny* hiradása szerint az érdeklődők f. hó 27-én jönnének össze előzetes megbeszélésre és a mozgalomnak előkészitésére. Tudjuk, hogy az egész felhivást nemes szándék szülte, mindazonáltal nem tagadhatjuk, bizonyos tartózkodással nézzük a dolgot s önként felvetődik bennünk a gondolat: előbbre viszi-e ez az alakulás azt az ügyet, amelyet szolgálni kiván? Megvalljuk egyenesen, mi nem bizunk benne.

A közrebocsátott felhivás ugy képzeli el a papi egyesületet, hogy az nemcsak gazdasági, anyagi kérdésekkel foglalkoznék, hanem a háboru által felvetett sok lelkipásztori teendő közös megbeszélésével is. Szerintünk se ebből, se abból a szempontból nincs szükség papi egyesületre. A lelkipásztori kérdések megbeszélésére ott vannak az előirt papi tanácskozások, az ugynevezett „koronák". Itt bőséges alkalom nyilik, hogy pap paptársával tapasztalatait, nehézségeit megbeszélje, mások tanácsát, gondolatát meghallgassa. Az ilyenféle kérdések vidékenkint ugyis mások és mások. E tekintetben mondjuk Felsőmagyarországot, Erdélyt és a Dunántult nem lehet egységes szempontok szerint kezelni.

Az országos érdekű kérdésekről pedig másként is lehet informálódni. Ujságok, szaklapok hoznak idevágó fejtegetéseket, a szerkesztők czimére küldött kérdések elől ott ugy sem szoktak kitérni. És ha még ez sem elég, ám tartsanak időszaki kurzusokat, ahol a legujabb teendőkről értesül a lelkészkedő papság, ahol megbeszéléseknek is helye van. Ez nem is ujság, hisz más pályán működő egyéneknek is szoktak ilyesmiről gondoskodni. Itt van pél. egyházmegyénkben a közelmult tapasztalata. Tudomásunk van róla, hogy a háborut megelőző években tartott látogatott eucharisztikus papi összejövetelek sok esetben szolgáltak igen üdvös eligazitással a papságot első sorban érdeklő ügyekben.

Ha az efféle összejöveteleket a helyi viszonyokkal ismerős, tapasztaltabb, képzett egyházmegyei férfiak vezetik, mi több gyakorlati eredményt várunk tőle, mint egy országos szervezettől. Ennek irányitása nagyon könnyen hivatalnokszerű alakisággá válhat, mig a gyakorlati lelkipásztori tevékenység élet, csupa élet, ahol az eredmény nem annyira az elvek elvont ismeretétől függ. A kellő körültekintés, bölcs mérséklet, a maga idején alkalmazott határozottság stb. mind oly kellék, amelyet egyéni figyelléssel s élettapasztalattal lehet megszerezni.

Giesswein felhivó cikkében a külföldi példákra hivatkozik, ahol már alakultak hasonló egyesületek. Ezek azonban, miként működésük is mutatja, nem annyira a papi hivatás és buzgóság emelését célozzák, nem az egyházi szellem mélyitésére törekesznek, hanem tulnyomóan gazdasági, vagy jogvédelmi kérdésekkel foglalkoznak.

Ilyen kérdések állandó, nyilvános tárgyalása hitünk szerint nem történne a papi méltóság javára, nagyon sokszor keserű kifakadásokra, a felsőbbség ellen zugolódó nyilatkozatokra adna alkalmat. Attól tartunk, sok esetben igaza lenne nagy szt. Gergely találó mondásának (Moral: 20, 26.) az ilyen tárgyalásokra vonatkozólag: „Velut in faucibus loqui dicuntur, quando non contra adversarios extra viventes clamant, sed quosdam intra sinum sanctae Ecclesiae quasi vicinos et juxta positos increpant."

Egyébként nekünk Magyarországon anyagi és jogvédelmi tekintetben már vannak működő szerveink. Ott van a Pázmány-védőiroda, a Népszövetség Tanácsadó Irodája, az egyházmegyei ügyészek. Inkább ezeket támogassuk és erősitsük, semhogy ujabb széttagoltságnak legyünk kezdeményezői. Biztositási ügyekben a magyar püspöki kar szokott időnkint ajánlani, vagy volt idő, mikor ajánlott intézeteket, melyek biztositékot nyujtanak a rájuk bizott értékek méltányos kezeléséről.

Egyéb jóléti intézményeket pedig jobban létre lehet hozni erre a célra külön alakitott egyesülettel, a görczi szt. József-egyesület példájára, mintsem általános lelkész-egyesülettel.

Tisztára anyagi kérdésekben ott lesznek a kath. önkormányzat szervei, melyeknek ez is hivatásuk. A jelekből ugy látszik, hogy a katholikusok eme régi kivánsága végre teljesül. Másrészről ne gondoljuk, hogy ez az uj egyesület anyagilag valami sokat tehet tagjai érdekében. Sok időnek kell elmulni, amig akkora tőkét össze tudnak hozni, amekkora egyházmegyénkint ezt a célt már szolgálja. Erősitsük inkább ezeket, támogassuk önmegadózással, hagyományozással. Egyik somogymegyei espereskerület határozata e tekintetben igen helyes alapon indul, sok megértésre és helyes meglátásra mutat.

Ne gondoljuk, hogy külföldi hasonló egyesületek többet nyujtanak, mint a mi egyházmegyei papi nyugdij-intézeteink. Az osztrák papoknak van egy *Pax* nevű lelkészegyesületük. Ennek mult évi működéséről a következőket olvassuk az „Esztergom" folyó évi 43. számában: az osztrák „Pax"-nak 1916. év végén 2417 tagja volt. Az évi működés abban merült ki, hogy néhány, a papságot rágalmazó sajtótámadást kivédtek, a kongrua és a drágasági pótlék ügyében irtak egy röpiratot és küldöttségben jártak, biztositásokat közvetitettek, egy papnak 50 K segélyt, egy másiknak 100 K kamatmentes kölcsönt adtak.

Az anyagi ügyek kérdésével kapcsolatban sokszor felmerülne a papság fizetésének kérdése, nyilt levelek intézése a mindenkori vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, panaszok nyilt felsorolása. Egyáltalán az egész irányzat oda fejlődhetnék, hogy a papság az államtól várja fizetésének rendezését. Félő, hogy az ilyen törekvés a papság függetlenségét erősen korlátozná s a papot állami hivatalnokká tenné. Hogy az egyházias gondolkozásban minő eltolódást jelentene, arra most nem akarunk kitérni. Ausztriában a papság erősen rátámaszkodik az államra. És ha a lelkész munkaképtelen lesz, mint a Papok Közlönye irja (f. é. 16. sz.), az állam részéről nem kapja meg azt a támogatást, melyet méltán elvárhat. Az állam nem becsüli meg őket.

A lelkész egyesület támogatása bizonyára nem történhetne bizonyos foku anyagi megadóztatás nélkül. Az arányos teherviselés elvéből kifolyólag ez nem is történhetne uj kongrua-összeirás nélkül. Ez, nézetünk szerint, a jelen körülmények között nem kivánatos, de nem is kivihető.

A szervezkedés, tömörülés természetadta jogunk. Éljünk azonban vele hierarchiai szervezé-

---

hőseink vére lesz; azoké, akik megteremtik, de nem élvezik többé a jövőt. Lehet-e elegendő hála az emberi szivben, mely méltó volna az ő áldozatukhoz. Csak a szeretet, emlékük hűséges ápolása lehet az egyetlen igaz jutalom, amelyet nekik maguknak adhatunk. Itt hagyott gondjaik a nemzet gondjai lesznek, de csak ez a szeretet teljesitheti azt az örök emberi vágyat, mely ott él kiirthatatlanul minden emberi szivben, ott élt az övékben is: nem akarunk nyom nélkül eltünni a földről. A tudóst és művészt, államférfit és hadvezért a halhatatlanság vágya ihleti, a szülő gyermekeitől, a jövő tetteitől várja emléke fenmaradását s a harcos katona is, mikor elesett társa nevét hevenyészett sirkeresztjére irja, mikor fegyverét, csákóját sirja fölé tűzi, a halál mezején is a nyomtalan eltűnés gondolata ellen harcol; s mig társának emléket emel, ott él lelkében a remény, hogy lesz, aki e tettét viszonozza, ha neki is el kell majd mulnia. Az elesett harcosnak ez a reménye parancs az élőknek. Kik is érdemelnék meg jobban, hogy emlékűket ápolva őrizzük, mint azok, akik életüket adták a közért. Életük a millios tömegek szürke tengerébe veszett, haláluk, sirhelyük ne vesszen az ismeretlenség ködébe. Kegyelettel szedjük össze porladó csontjaikat, adjunk nekik bekes pihenőt, ércbe, kőbe vésve adjuk át dicsőségük emlékét a késő utódoknak. Magukat pedig zárjuk hálás kegyelettel szivünkbe s itt adjunk nekik ujabb életet az elveszett helyett. Mert ugy érezzük, hogy nem hal meg addig egészen az ember, amig van, aki reá gondol, rája emlékezik. Szivünk ugyan kicsinyes ahoz, hogy egyenkint, névszerint fogadja be a száz és százezreket, de elég nagy ahhoz, hogy hálás szeretettel nézzünk fel a halvány seregre, mely a magyar legenda csodaszép költészete szerint ott jár a hadak útjának fényes csillagivén, harcolni tovább emlékük biztató erejével, együtt az élőkkel, beleolvadva a jelenbe, mint annak megbecsülhetetlen értékű elemei. Közénk akarnak tartozni most is, értünk küzdenek halálukban is. Vannak köztük ismerős arcok, jóbarát, rokon, tanitvány, testvér és apa, akiknek tekintetére szemünkbe könny tolul és vannak ezren és ezren, soha nem látott, soha nem ismert testvérek, velünk együtt egy anyaföldnek gyermekei. S amint az egyház egyforma szeretettel ujitja fel e napon minden gyermekének emlékét, ugy kell nekünk is szeretettel ölelnünk magunkhoz ismert, nem ismert testvéreinket egyaránt, mert ők halálukban is eleven erői e nemzetnek. S most, mikor gyermeknek, öregnek, polgárnak, katonának a jövőn kell dolgoznia, nemcsak hálánkat rójuk le, mikor rájuk emlékezünk, de a jövőt is szolgáljuk, mert a nagy értéket, mely emlékükben él, veszendőbe menni nem engedjük. Mikor elhunyt harcosaink emlékét megkoszoruzzuk s emlékezetünkben aduhk nekik az elveszett helyett ujabb életet, a multat a jelenhez, a holtat az élőhöz fűzzük s annak a nagy dicsőségnek eszméjét szolgáljuk, melyet ugy hivunk, hogy haza.

A kegyeletnek ezen az ünnepén, amelyen sirokat ápolunk, emlékeket emelünk, ma még a gyász komor hangulata borong. Több benne a keserűség és fájdalom, mint a felemelő eszme. A veszteség érzete még égetőn eleven. De ugy érezzük már most is, hogy e sirok nemcsak a gyász, nemcsak a kegyelet oltárai lesznek. Amint a hősök vére megtermi a jövendő életet, győztes katonáink e sirokra hintik a győzelem virágait, ezekre az emlékekre fűzik a győzelem koszoruit, mely nemcsak az élőket illeti, de a holtakat is. És az élők és holtak e közös ünnepe lesz majd az igazi ünnep, méltó az ő emlékükhöz, méltó az ő hősiességükhöz, méltó az ő áldozatukhoz.

Nagy Isten, mikor hozod ránk ezt az ünnepet?!

tünk keretén belül s azon tág működési téren, amelyre bennünket a Gondviselés helyezett. Általában beszéljünk püspökeinkkel nyiltan és őszintén. Velük együtt, az egyházmegyék keretén belül törekedjünk céljaink elérésére. Bizhatunk, hogy ami tőlük telik, megteszik. Érdekeinket mozditsuk elő a magunk erejéből, függetlenségünk épségbentartásával. Semmi okunk azonban, hogy a kipróbált régi alapok helyett uj, megbizhatatlanokra építsünk.

A népesedés problémája.

— Második közlemény. —

Irta: Bíczi Gyula.

A család egyszerűségében, tisztaságában és méltóságában gyökereztek a régi Róma nagy erényei, amely a hitvesi hűség és anyai szeretett tündöklő példáit mutatja. A családban az anyától tanulta meg a gyermek az ősi hagyományok tiszteletét, vallásos kötelmeit, rendet és fegyelmet, a jó és nemes iránti fogékonyságot és szeretetet. S amint a győzelmes hóditások megszerezték Kelet mesés kincseivel együtt a keleti kényelmet, megismerték az elpuhult görög nép élvezetvágyát s ezzel az ősi családi szellem kihalt, az erkölcsök meglazultak s a világbirodalom összeomlott.

Ha igaz a költő szava, hogy lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága? még igazabb, hogy lesz-e gyümölcs a fán, amelynek nincs gyökere. A család szentélyét azért nem feldulni, az erkölcsi kötelékeket nem lazitani, a társadalmat Istentől nem elszakitani kell, sőt inkább ujból meg kell, keresni a hozzávezető utat a vallásos erkölcs ápolásával. Mi marad meg, ha a családból számüzik Istent? Meggyalázott családi szentély, megkinzott női szív és üres bölcső. Mi lesz a nővel, a természet-e leggyengédebb alkotásával? mi lesz támasza, ha a vallás nem áll gyengesége mellett? Fog-e áldozatot hozni az a nő, akit szüntelen a halál és bájainak elvesztése fenyeget, akit arra tanitottak, hogy e szomoru lét határán tul semmi sincs? Miért tegye életét kockára, amikor neki a gyermek csak teher és lemondást követel? Ezért ismeri el a Huszadik Század is, hogy teljesen kilátástalan az a kisérlet, amely a kényelemszerető szülőknek a faj érdekében tartozó kötelességérzetére apellál. Isteni szankció nélkül nem is lehet senkire olyant rákényszeriteni, ami neki nem kellemes, sőt érzéki, ösztönös természetével ellenkezik.

S mi lesz a gyermekkel, aki legkinzóbb aggodalom tárgya, amely az apa homlokat is kemény rancokba vonja? Nincs gyermek, vagy ha van, csak egy-kettő, hogy a vagyont ráhagyják.

Az áldozatnak és tiszta erkölcsöknek egyedüli szilárd alapja az Isten, aki ellenőrzi a lelkek öntudatos világát, aki a halál után erényei és bűnei szerint megitéli a lelkeket. Elég világos bizonyitek Franciaország, ahol a vallas detronizalásával először is a hitvesi kötelékektől igyekeztek szabadulni, aminek következménye lett a Szajna gyönyörű termekeny vidékének elneptelenedese, ugy hogy már a haboru előtt tanakodtak Franciaország legjobb fiai a nepesség szaporodasanak fennakadasan. Hasznavaló volna a tervezett „állami házasságközvetitő iroda" is, mert az igazi csaladot nem az érzéki szeretet, se a rideg erdek meg nem alapitják, hanem egyedül a szív epitheti fel annak magasztos szentélyet. S az ilyen kölcsönös vonzalom nélkül kötött érdekházasság nem is lehet előnyös a faj szaporodása szempontjából.

A szabad anyasággal a hazasságon kivül születettek számának szaporitása se lehet kivánatos, mert a családon kivül felnövekedett gyermek csak ritkán lesz értékes tagja a társadalomnak; sőt azok közül kerül ki a dologkerülők, gonosztevők és a folyton lázongó forradalmi tömeg legnagyobb százaléka.

Van az anyaság kérdésének anyagi oldala is. Az élet, a legujabb gazdasági viszonyok a nők nagy részét kiemelték csendes, békés, szentelt missziója köréből és kegyetlenül belesodorták a mindennapi élet rideg küzdelmeibe. A régi kis családi tűzhely gondozását, a kellemes, dalos háztartási munkát felváltotta a zajos, füstös gyári munka. A lélekölő zakatoló gépek közt vagy irodákban keresnek alkalmazást, hogy tisztességes megélhetésüket biztosithassák. Nem is lehet csodálni, ha az a szegény munkásnő, aki egészségtelen, fűtetlen helyiségekben őrli meg egészségét és örökös nélkülözés közt morzsolja le életét, nem is kiván anyává lenni, ami csak hátrányára szolgálna, mert néhány hónapig visszatartaná a kenyérkereső munkától. Ilyen körülmények közt a szabadanyaság a hiterkölcsi szabályok meglazitásával oly forrássá válnék, amely a fajhygiene szempontjából éppen nem kivánatos, mert a statisztika szerint éppen a törvényes házasságon kivül születetteknél legnagyobb a gyermekhalandóság.

Tehát nem elsorvasztani, kiölni, sőt inkább erőteljes élettel kell megtölteni, felpezsditeni az emberiség fájának gyökerét. Krisztus szellemével kell kitölteni azt az intézményt, azt a forrást, amelyből a jövő nemzedék élete fakad. Hiszen azért van annyi boldogtalan házasság, mert az emberekben keves a lélek, lelkiismeret és erkölcs. Pedig az igazán boldog házasság nem a testen, hanem a lelkek és szivek egyesülésén épül fel. Ha a házasságot ujra megtöltik lélekkel, erkölccsel és szeretettel, akkor a család ismét a szivek otthona s a lelkek forrása lesz.

A vallás bizonyára sokat tehet a népesség szaporodása érdekében, de csak ugy, hogy amig a vallás a házasságok termékenységét sürgeti, addig az állam és társadalom is megfelelő intézményekkel és reformokkal siet támogatására. Legelőször is lehetetlenné kellene tenni, hogy az állam pénzéből fizetett tanárok a művelődés jelszavával az egyetemi katedráról hirdessék a neomalthuzianizmust, az örökösödési törvény reformjával, nem üzleti alapon álló, de államilag támogatott, népies földbirtokpolitikával, a hivatalnoki kar fizetésrendezésével, gazdasági előnyök juttatásával a sokgyermekű családoknak, kell előmozditani a népesedést. Be kell hozni az agglegényi adót progressziv alapon oly mértékben, amilyennel az illető hozzájárulna egy család eltartásához. Épugy meg kell adóztatni azt a családot is, kinek bizonyos időn belül nincs, vagy csak egy gyermeke van és ezen adókból segélyezendők volnának a szegénysorsu sokgyermekü családok. Gyermekvédelemmel, a lelenc- és árvaügy rendezésével, anyaneveléssel, modern népegészségüggyel, az alkoholizmus terjedésének megakadályozásával kell a gyermekhalandóságot redukálni s akkor remélhetjük, hogy meg fog születni az erős, egészséges, hazafias, hatalmas nemzedéktől támogatott uj Magyarország.

HIREK.

— **Piaristák üdvözlése.** November 7-én volt 200 éve, hogy Kalazantius fiai az ország központjában Pesten megnyitották iskolájukat. Az akkori Pestnek magyarul csak szórványosan beszélő polgársága műveltségét, vallásos nevelését, hazafias érzését és magyarosodását a piaristáknak köszönhette. A széleskörü és nagyarányu nyilvános ünneplést a világháboru akadályozta, de hálás lelkesedéssel keresték fel a hirneves rendházat egykori tanitványai. Püspök ur őmeltósága is több éven át tanitványa volt a pesti iskolának. A nevezetes napon a következő táviratot küldötte Ő Méltósága: „Piaristák rendháza. Budapest. Belváros. Mai nevezetes ünnepükön a halas tanitvany ragaszkodásával küldöm meleg üdvözletemet. Dr. *Rott* Nandor veszpremi püspök."

— **Katonai kitüntetések.** Őfelsége *Pallaghy* Dezső 31. hgye.-beli alezredesnek a vaskoronarend 3. osztályát, *Kovács* József 31. hgye.-beli századosnak a katonai érdemkereszt 3. osztályát adományozta.

— **Adomány.** *Csiszárik* János prelátus kanonok a városi kórház részére 1 zsák gesztenyét s 1 fazék lekvárt adományozott. A kórház igazgatósága ezuton is hálás köszönetét fejezi ki.

— **Körut.** Dr. *Rainprecht* Antal főispán a jövő hét folyamán meglátogatja Pápa várost. — Innen azután körutat tesz a pápai járásban is.

— **Társasvacsora.** A Méhestársbirtokosság elnökének, *Radocza* Vince máv. főellenőrnek kir. kitüntetése alkalmából mult szombaton társasvacsorát rendezett. A méhestagokhoz csatlakozott a máv. veszprémi és jutasi tisztikara is. Ugyanekkor király őfelségének névestéje is volt s ebből az alkalomból dr. *Benkő* Károly lelkes felköszöntőt mondott a magyar királyra. Az ünnepelt elnököt a vasuti tisztikar nevében *Polgár* Manó ellenőr, a társbirtokosság nevében *Gubicza* Lajos alelnök üdvözölte. Szép felköszöntőket mondtak *Csomasz* Béla dr., *Ördri* Ferenc dr., *Radocza* Vince és dr. *Török* Gyula.

— **Helyettesigazgató.** A Veszprémmegyei Takarékpénztár választmánya *Popper* Soma főkönyvelőt helyettes igazgatónak megválasztotta.

— **A József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület** által 1917. nov. 1-én rendezett virágszál-gyüjtés eredménye 834·36 K volt, amely összeget a központba beküldték.

— **Közélelmezési ügyben.** Dr. *Rainprecht* Antal főispán s dr. *Komjáthy* László polgármester a közel napokat is Budapesten töltötték vármegyei s városi közélelmezési ügyekben. A közönség bizonyára szivesen veszi ezt tudomásul, mert az ilyen közvetlen érintkezésnek mindig több és gyorsabb a sikere, mint a levélváltásnak.

— **Tisztviselőtelep szervezése.** A létesitendő tisztviselőtelep ügyében f. hó 17-én, szombaton este 6 órakor a városháza tanácstermében értekezlet lesz, melyre az összes tisztviselők s egyéb érdekeltek meghivatnak.

— **Honvéd-árvanap Veszprémben.** A nov. 24-én megtartandó 31. honvéd árvanap iránt csak igen ritkán tapasztalható nagy érdeklődés mutatkozik a társadalom minden rétegéből. Minden jel arra vall, hogy a fővárosi szinházakhoz hasonlóan, jóval az ünnepély napja előtt az összes jegyek elővételben el fognak kelni. Tudomásunk szerint páholyjegy már egyáltalán nem kapható és már a földszinti helyekre is oly tömegesek az előjegyzések, hogy melegen ajánljuk, aki a ritka élvezetesnek igérkező előadáson jelen lenni óhajt, a legközelebbi napokban váltsa meg jegyét. Az estélyre nézve a kibocsátott falragaszok minden felvilágositást megadnak.

— **Gyászünnepély.** Az *állami felső kereskedelmi iskola és női keresk. szaktanfolyam* hallgatói f. hó 5-én gyászünnepélyt tartottak a Hadisirgondozó-alap javára. A Himnusz eléneklése után *Mattuschek* Richárd igazgató szép szavakkal jellemezte az ünnepély jelentőségét. *Kacska* László tanár gyönyörü és megható beszédet tartott. Az iskola tanárai és növendékei halottak napján kivonultak a temetőbe, hol Szekér Aladár Vaszary Béla igazgató, Taubner Géza dr. Kóváry Sándor és Lukács Béla, szerencsétlenül járt iskolatársuk: Szente Gyula sirja felett tartottak beszédet.

— **Főispáni jótékony-alap.** A jótékonysági alap, melyet dr. *Rainprecht* Antal főispán kezdeményezett és gyüjt, ismét szép összeggel gyarapodott. Az 53—79. sz. nyugták szerint 980, a 80—112. sz. nyugták szerint 1547 K 80 fillér a gyarapodás. Eddig befolyt összesen 5097 korona 80 fillér.

— **Hangverseny.** *Hermann* László hegedűművész, szekesfehérvári zeneiskola igazgatója, akinek kiváló képességeit zenekedvelő közönségünknek már több jótékonycélu hangverseny keretében volt alkalma megismerni, szerdan, nov. 7-én önálló hangversenyt rendezett a Nemzeti szinházban *B. Liszt* Maria opera- és dalénekesnő és *Waldmann* Rozsi zengoraművésznő közreműködésével. Az est gazdag és változatos műsorából Goldmark hegedűversenyét, Wieniavoszky Caprice valse-át és Vecsey Valse triste-jet emeljük ki. Ezek előadásában érvényesült leginkább a hegedűjátek minden titkát kiválóan ismerő, a legnagyobb technikai nehézségeket is könnyedén legyőző szerző virtuozitása és játekának a zene lelket megelevenitő melegsége. Saját szerzemenyei közül kedves dallamu, hangulatos Bölcsődal át játszotta el nagy sikerrel. B. Liszt Maria Bach-Gounod Ave Maria-ját énekelte Hermann László hegedű- és Waldmann Rozsi zongorakisérete mellett, majd Puccini egy ariáját a Tosca-ból és Schubert, Schumann és Brahms néhány dalát adta elő meg átérzessel és nagy kifejező erővel. Waldmann Rózsi a zongora fogyatékossága miatt önálló számát elhagyta és csak Hermann László játékának szabatos kiséretével mutatta be érdekes tehetségét. A nem nagy számu közönség, melyet nem riasztott vissza a fűtetlen szinház ridegsége, lelkesen ünnepelte a művészeket.

— **Eljegyzés.** *Brett* Erzsike és *Berkovits* Sándor tart. hadnagy jegyesek. Minden külön értesités helyett.

— **Hatósági cipészműhely Veszprémben.** Mult számunkban megirtuk, hogy a kormány jóvoltából mennyi cipőtalpat osztottak ki rövid idő alatt maximális áron a veszprémi cipészek között s ennek dacára mégis 30—40 koronába került a talpalás. Örömmel jelezzük, hogy a vármegyei és a városi hatóság már az előző héten tájékozási szerzett a talpelosztás ügyében s mert azt a közérdeknek megfelelőnek nem tartja, megváltoztatása iránt lépéseket tett. Dr. *Bibó* Károly alispán felhatalmazást kért, hogy a bőrkereskedőkkel szemben bizonyos tiltó rendelkezéssel elhessen. Meg-

tilthassa, hogy a részükre kiutalt bőrt a kisiparosoknak tovább adják s arra kötelezhesse őket, hogy a részükre kiutalt bőrmennyiségből csakis olyan egyének részére szolgálják ki a megfelelő mennyiséget, akik az elsőfoku közig. hatóság bizonyitványával igazolják, hogy a bőr személyes használatukra szükséges. A város pedig hatósági cipészműhelyt állit föl, amelynek céljaira a megfelelő bőranyagot a hadvezetőségtől kérik. A műhelyt Szabadi Béla palotai illetőségi cipész vezeti fixfizetéssel. Husz munkás áll rendelkezésre. Szerez a műhely ócska bakancsokat, talpat s bőrt s ezeket összevárrva egész jó lábbelit állit elő. A városházán az üzletvezető bemutatott ilyen darabbőrből s darabtalpból készült cipőt s azt igen jónak találták. A szükséges gépeket is Szabadi Béla adja. A műhely mindenkinek rendelkezésére áll. A kiszolgálás jegyrendszer mellett történik. A város közönsege hálás lehet mindazok iránt, akik ezt a régi óhajt Veszprémben is megvalósitják.

— **Közélelmezési bolt.** A közélelmezesi részvénytársaság a jövő hét folyamán üzletet nyit a Pósa-féle házban. Hus és sertésáruk kerülnek ott eladásra kicsinyben. A fogyasztók nagy kiváncsisággal várják az uj üzletet.

— **Szén.** A veszprémi szénbizottság megállapitotta a szén maximális árát. Porosz szén a vasutnál nagyban átveve métermázsánkint 13 30 K, a szállitónál 15 50 K. Az ajkai szén vaggonáruban a vonatnál 6 60, kicsinyben 9 40 K. A koksz 2 koronával dragább, mint a porosz szén. A kereskedő két korona hasznot kap métermázsánkint a vasuti kirakás, raktározás, széjjelosztás s a porzás fejében. Az orsz. szénközpont 30 vaggon szenet utalt ki a városnak. Kicsinyenkint majd csak meg is küldi. Egyelőre három vaggon kokszot küldött. Vásarlási jegyet a közelelmezési hivatal ad legföljebb öt métermázsára.

— **Szeszfőző.** A városi szeszfőző az elmult héten megkezdte az üzemet. A termelők közül többen törkölyt is szállitottak. A kormánynak nincs kifogása az ellen, ha a szeszfőzők a termelőnek valamelyes pálinkát visszaadnak. A városi tanács ezt a mennyiséget két literben állapitotta meg a törköly métermázsája után. Az ár még nincs maximálva, de valószinüleg 16—18 K közt lesz. A pálinka azonban 50 fokos, aminőt a kisüstön a termelők nem főztek.

— **Káposzta.** A vármegye részére kiutalt 25 vaggon káposztából Veszprémnek 8 vaggon jutott. A kiosztás módozatait majd tudatja a hatóság. A tisztviselők beszerzési csoportja részére kiutalt 1½ vaggon káposztát pénteken osztották ki. Ugyanebből a 25 vaggon káposztából Pápa város 3, a devecseri járás 4, az enyingi járás 5, a pápai járás 3, a veszprémi járásnak 3 vagonnyit utaltak ki. A zirczi járás nem kapott, mert nem jelentette be igényét. — Érkezett még 2 vaggon sárgarépa is. Ebből Veszprém és Pápa városok szükségletét fedezik.

— **Hidak.** A városi költségvetés kiadási tételei közt olvassuk: utcák, terek stb. tisztogatása és gondozása. A t. városi hatóság a cimsorozatból véletlenül kihagyta a *hidakat*. Pedig ezek közt egy-néhány annyira rossz, hogy készakarva se lehetne a rájuk forditott gondozást dicsérni. Állandóan gondozatlan a piaristák kertjénél átvezető gyaloghid s közveszélyessége miatt elzárva unatkozik a Benedek-téri, kocsiközlekedésre is használt fahid. Hát hiszen drága most a cement is, a vas is. De annyi bizonyos, hogy az eddigi haszontalan tatarozás költségei már jórészben fedezték volna a betonhid költségét.

— **Veszprémi zsir a cseheknek.** Mult csütörtökön Lakatos nevü rendőrünk panaszos kifakadásokat hallott az utcai nép köréből. Viszik a zsirt vidékre! Nekünk nincs, máshova jut! Ezt is el lehet nézni? Közben Róna Ármin mészáros neve is hangzott, mint aki a zsirt mázsaszámra máshova szállittatja. A rendőr jelentést tett a feletes hatóságának s ennek következtében *Próder* László rendőrfogalmazó a városi, majd a jutasi állomáson érdeklődött Róna Ármin zsirszállitása iránt. Talált megfelelő hordókban tiz métermázsa olvasztott zsirt, amelyet Emanuel Macsesra adott föl *Approvia* cimre Csehországba. A zsirt Broski Vencel ügynök liferálta Róna Arminól. A fuvarlevélhez szállitási igazolvány volt csatolva s igy ebben a részben a dolog rendben volt. Próder László tehát más alapot keresett, hogy a rendőrség beavatkozhasson s a zsirt lefoglalhassa. Kinyomozta s vallatta az ügynököt s tőle megtudta, hogy a zsir métermázsájáért 915 koronát, vagyis azt az árt fizette, amennyi a detail kimérésre van megszabva. Az olvasztott zsir ára nagyban 852 K métermázsánkint. A rendőrfogalmazó azonnal jelentést tett a főispánnak. A főispán pedig nyomban intézkedett, hogy a rendőrség a zsirt lefoglalja s egyuttal az orsz. közélelmezési hivatalt is értesitette. Dr. *Török* Gyula rendőrkapitány az eljárást árdrágitás és áruelrejtés cimén sürgősen folytatja, hogy a fölháborodott közvéleményt e csunya ügy szigoru elintézésével megnyugtassa. Mert a közönség méltatlankodása jogosult. Általános panasz volt, hogy Róna Ármin egyeseket, intézeteket, tőle zsirt vagy szalonnát kérvén, elutasitott. Rideg „nincs" volt a válasza. A helybeli katonaságnak is szerződéses zsirszállitója volt. Hosszu idő óta ide se szállitott. Pedig zsir volt. Bőven volt a csehek számára, sőt a pincében is találtak 12 métermázsa szalonnát s harmadfél mázsa zsirt. Ha mindezt a zsirt, szalonnát kg.-kint 9 K 15 fillérért, vagyis a detailárért Veszprémben adta volna el, a nyomasztó zsirinség sokban enyhült volna. Ezért nagy a közönség méltatlankodása és lesujtó az itélete. Hisszük, hogy a rendőrség szigoru büntetese is hasonló lesz ehhez!

— **Veszprém város költségvetési előirányzata az 1918. évre.** Mult szamunkban jeleztük, hogy a legközelebbi városi közgyülés a jövő évi költségvetest is tárgyalja. Közzetettük a villamostelep s a vizmű deficites eredményét is s fölemlitettük, hogy az egységarak mindkét üzemnel tetemesen emelkednek. A teljes költségvetés merlege pedig a következő: bevétel 554 249 K, kiadás 679 378 K, hiány 125.129 K. Ezt 55%-os városi pótadó fedezi. Az 1917. evi előirányzatot véve alapul, a bevételnél 103.793 K, a kiadásnál 108 922 K többlet mutatkozik. Jelentősebb emelkedések a kiadásban: gazdaság 24.155 K, tőketörlesztés és kamat 43.481 K, utcák, terek, sétányok, járdák és csatornák tisztogatása és gondozása 9280 K, különféle kiadásoknál 9500 K. Bevételi emelkedések: gázdaságnál 50.472 K, villanyműnél 19.519 K, alapok hozzájárulása cimén 23.089 K. A szegényház előirányzata 60.600 K, a tűzrendészeté 16.960 K, a városi közmunkáké 13.369 K.

— **Arcképes igazolványaikat** az összes tanitók mielőbb küldjék be a királyi tanfelügyelőséghez az érvényesség meghosszabbitása iránt. Ugy értesültünk u. is, hogy a tanfelügyelőség f. évi december 31. után a megujitás iránt tett lépéseket nem veszi figyelembe.

— **Az urkuti szénbánya.** Az urkuti szénbányát már művelik. A napi termelés 80 q. A szenet jónak mondják.

— **Személyi pótlék.** A vallás- és közokt. miniszter *Matkovics* Jenő bakonybéli róm. kath. tanitónak 400 korona személyi pótlékot utalt ki.

— **Családi pótlék.** A kir. tanfelügyelőség a családi pótlékra igényttartó iskolaszékeket és tanitókat ezen az uton is figyelmezteti, hogy a családi pótlékra vonatkozó felterjesztéseiket egyenként mielőbb terjesszék fel a közigazgatási bizottsághoz.

— **Gyüjtés a Szürmay-alapra.** A m. kir. pozsonyi honvédkerületi parancsnokság felhivása folytán a veszprémi 31. h. pótzászlóalj a Szurmay-alapra gyüjtést rendezett. Erre a célra adakoztak még:

II. Veszprém-vármegye. Nagyvázsony 1050 (gr. Zichy Béla 1000 koronás adományával), Bakonynána 84·40, Csetény 84·10, Magyarszentkirály 52·20, Lepsény 50, Réde 45·80, Bakonyoszlop 43, Mezőszentgyörgy 40, Csesznek 34·10, Dudar 30, Bakonyszentkirály 24·20, Enying 21, Balatonalmádi 16, Tés 15·50, Jásd 15·20, Bakonyból 14, Sár 10, Peremarton 10, Tótvázsony 5, Kishidegkut 5, Mezőkomárom 5, Öskü 1 K.

III. Győr-vármegye. Hédervár 220, Ásvány 86, Győrasszonyfa 57, Ráró 53, Csanakhegy 44·30, Nagyécshegy 29·70, Abda 23·50, Pinnyéd 21·20, Ujmalomsok 20, Tét 19·50, Nagyécsfalu 17·40, Tápszentmiklós 14·50, Nagybaráthegy 8·54, Borcs 7 K.

IV. Komárom-vármegye. Ács 353·50, Tóváros 171, Környe 60, Szák 55, Naszály 51, Ete 50, Bajcs 33·50, Bagota 32·90, Martos 21·90, Ágostyán 20, Kocs 20, Baj 20, Bokod 20, Örsujfalu 19·20, Kürt 18·90, Dad 16, Szend 13·20, Megyercs 14·10, Szilas 12·20, Oroszlány 10, Ekel 10, Kamocsa 8, Turiszakállas 7·70, Csép 6·50, Lakszakállas 6·40, Kecskéd 5, Vértesszőlős 5, Bogya körjegyzőség 5 K.

V. Nyitra-vármegye. Komját 794·40, Nagysurány 200, Vágvörösvár 90·20, Vágtarkasd 85, Ság 67·80, Elecske 63·80, Decskelecsény 61·20, Alsórécsény 55·90, Felsőrécsény 54·60, Nemesdiczke 54·20, Egyháznagyszeg 48·50, Gyarak 48·50, Kismánya 46·90, Vágmedencze 44·40, Magyarsók 39, Szentmihályur 36·80, Zsuk 33·08, Zsitvamártonfalva 30·80, Szetőcze 27·60, Vajk 27, Kiskeszi 23, Andód 21·40, Vágpatta 20·40, Lipótvár begyintézet 20, Ratkócz 16·80, Romántalu 14·60, Bartkeszi 12·50, Pusztakürt 11·70, Nagybáb 10·40, Kisbáb 8·80, Köpösd 6, Kisvárad 4 K. Összesen: 7150·05 K.

— **Őrlési tanusitványok.** Dr. *Bibó* Károly alispán elrendelte, hogy a malomvállalatok az őröltető felektől átvett őrlési tanusitványokat minden hó 1-ső és 15-ik napján a Haditermény illetékes kirendeltségéhez beterjesszék. Az alispán ugyanebben a rendeletben ismerteti a közélelmezési miniszter rendeletét, amely méltányos esetekben megengedi, hogy az őrlési tanusitvány félévi, esetleg egész évi gabonailletményre is kiállitható.

— **Tisztviselők mészárszéke.** A pápai tisztviselők fogyasztási szövetkezete mészárszéket nyitott. Az üzletben nem szövetkezeti tagok is vásárolhatnak. A pápai tisztviselők ugylátszik sem a kereskedőknek, sem a mészárosoknak nem szeretik a fricskáját. Jól teszik, boldoguljanak!

— **Villamosvilágitás Zirczen.** *Véssey* József a kismalomkuti forrás vizerejét turbinával fokoztatja s villanyfejlesztésre használtatja. A telep már készül s ha nem is az egész községet, de jó részét ellátja villanyvilágitással.

— **Uj virilisek.** F. hó 5-én megejtették a vármegyei virilisek összeirását. Nagyon érdekes s a háborus viszonyokra jellemző a jövedelem eltolódása. Egyébként a jövőre is előreveti árnyékát. A legelső virilise Veszprémvármegyének *Wittmann* Mihály Paparói oklevel alapján kétszeresen vett egyenesadó alapjan. Ez a kétszeresen vett egyenes-adó 88 744 K. Ugyanő a mult évben mindössze 5783 K adót fizetett. Az elsők között szerepel továbba *Szold* Manó mezőlaki bérlő egyszerűen számitott 48 576 K adóval, aki a mult évben 2404 K adót fizetett csak. Általában a pápai kereskedővilág nagyon előtérbe jutott.

— **Uj jegyzők.** Nagyvázsonyi rendszeresitett segédjegyzőnek okt. 21-én *Strobl* Tivadar ottani helyettes segédjegyzőt választották meg. Papkeszüben okt. 30-án a közbizalom ifj. *Talay* Sámuelt, nov. 6-án Ősküben *Schmied* János hajmáskéri segédjegyzőt emelte a megüresedett körjegyzői állásokba.

— **A veszprémi ovodákat** járvány miatt négy hétre bezárták.

— **Ovónők tanitónők lehetnek.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter egyik ujabb rendeletével megengedte, hogy az okl. ovónők még abban az esetben is jelentkezhetnek tanitónőképző-intézetekben magántanulókul, ha ovónői oklevelüket magánuton szerezték.

— **Felső leánykereskedelmi iskola Kaposvárott.** Egyházmegyénk legnagyobb városa, Kaposvár uj tanintézet felállitását tervezi. Széleskörü mozgalom indult felső leánykereskedelmi iskola érdekében. A szervező bizottságba beválasztották *Zimmert* József dr. apátplébánost és *Biczi* Gyula kath. segédlelkészt is.

— **Ölik a sertéseket.** Sertésrekvirálástól rémüldöznek az emberek. Két sertést hatósági engedély nélkül lehet hizlalni s igy lehetetlen, hogy ebből elvegyenek. Igaz, hogy a rendelet öt személyig egy, hat személynél meg két sertés hizlalását engedi, ámde az egy meg két sertés lehet malac is, lehet kétmázsás disznó is. Ez pedig nem mindegy. Világos, határozott tájékoztatás kellene, olyan pl. hogy a hatósági engedély nélkül hizlalható két sertést nem bántják. Kaposvárott a városi hatóság csak a két sertésen felül levő állomány bejelentését kivánta. Ez nálunk is megnyugtató lenne. Ha a hatóságok nem nyugtatják meg a hizlalókat, egyik sertést a másik után ölik le kihizatlanul s ez csak a zsirinséget állandósitja. Két sertés a négy-öttagu családnál is elkel. Hagyják tehát ezt sértetlenül.

— **A kimélendő katonák kikérése.** A király tudvalevően elrendelte a több gyermekes családapák és a megmaradt utolsó fiuk kiméléset. Az ara vonatkozó kérvényezés módját azonban sokan még nem ismerik. Azok a hozzátartozók, akik a megmaradt utolsó fiuk kiméléset kérik, folyamodványukat az elsőfoku közigazgatási hatóságnál (a főszolgabiróságnál) adják be. A folyamodványban a kiméléspre jogosult személy beosztását (csapattest, póttesti intézet) és amennyiben az illető a hadrakelt sereghez tartozik, a tábori posta számát is pontosan meg kell jelölni. A folyamodványhoz családi értesitőt, vagy ha ennek beszerzése lehetetlen, más hiteles bizonyitványokat kell csatolni. Az elsőfoku közigazgatási hatóság köteles a folyamodványt mielőbb közvetlenül az abban megjelölt parancsnoksághoz továbbitani. Többgyermekes családapáknak, akik a kiméléspre jogosultak, a kedvezmény megadását zászlóaljkihallgatáson kell kérniök; ők a kedvezmény megadásáról igazolványt kapnak.

— **Rekvirálják a burgonyát.** A minisztérium elrendelte a házi és gazdasági szükségleten felül maradt burgonyának a rekvirálását. A miniszteri rendelet végrehajtását f. hó 8-án kezdték meg Veszprém városában. A polgármester figyelmezteti a város közönségét, hogy szigoruan alkalmazkodjék a rendelet határozmányaihoz.

— **Gabonaátvétel.** A gabona átvétele most folyik a veszprémi járás sok községében. Mivel a H. T.-nek kiküldöttei csekély számban vannak, tartani lehet tőle, hogy egyik-másik községben csak december közepe táján lesz meg az átvétel.

— **A városi adóhivatalból.** A városi adóhivatal közzé teszi, hogy a folyó évre készitett jövödelem-, vagyon- es hadinyereség adójavaslatok folyó hó 13-tól a városi adóhivatalban 8 napi közszemlére lesznek kitéve, mely idő alatt azokat mindenki megtekintheti és észrevételeit az adótárgyalás megkezdéséig a kir. pénzügyigazgatóságnál vagy a tárgyaló bizottság előtt megteheti.

— **Bányabejárási tárgyalás.** Urkuton *Zichy* Béla gróf birtokán mangán, vasérc és barnaszén feltárása ügyében f. hó 14—15-én bányabejárási tárgyalás lesz a budapesti m. kir. bányakapitányság vezetése mellett. A bányakapitányság a hirdetményeket már kibocsátotta, melynek alapján az érdekeltek megtehetik észrevételeiket.

— **Rekvirálják a takarmányt.** Értesülésünk szerint rendelet jelent meg, melynek értelmében a gazdasági szükségleten felül levő készleteket a szálas takarmányból és szalmából rekvirálni fogják. A lefoglalandó mennyiséget a takarmányforgalmi r. t. a hatóságok utján fogja igénybe venni.

— **A gyertya ára.** Maximálták a gyertya árát. Kicsinyben árusító kereskedők $^1/_{16}$-od kgr. sulyu gyertyáért (8 db. sulya 500 gr.) drbkint 22 fillér, $^1/_{32}$-ed kg. sulyu gyertyáért (16 db. 500 gr.) drbkint 11 fillérnél, $^1/_{60}$-ad kg. sulyu gyertyaért (30 db. sulya 500 gr.) drbkint 6 fillérnél többet nem követelhet. Olyan gyertya, mely a felsorolt sulynak nem felel meg, csakis suly szerint adhatók el s ennek kgja 3 K 50 f.

— **Husárak a vidéken.** Pápán a közélelmezési bizottság a husárakat következőképen állapitotta meg: marhahus hátulja 8 K, eleje 7·60 K, növendékmarhahus hátulja 7 K, eleje 6·60 K, borjuhus hátulja 6·80 K, eleje 6·40 K. — Kaposvárott a hatósági husszékben próbavágás alapján a hus árát igy állapitották meg: elsőrendű marhahus 8·20 K, másodrendű 7·60 K, harmadrendű 7·20 K.

— **Uj vasuti menetdijak.** Egyik számukban közöltük a menetdijakat Budapestre, Győrbe, Pápára, Székesfehérvárra s néhány közeli községbe. Folytatjuk a következőkben:

Hajmáskér	0·80 —	0·44 —	0·30 K.
Várpalota	4·30 —	2·40 —	1·40 „
Márkó	1·90 —	1·10 —	0·62 „
Városlőd	5·90 —	3·30 —	1·90 „
Ajka	7·40 —	4·30 —	2·40 „
Devecser	9·60 —	5·40 —	3·10 „
Balatonkenese	6·80 —	4·00 —	2·20 „
Börgönd	14·30 —	8·20 —	4·60 „
Adonyszabolcs	21·60 —	12·50 —	7·00 „
Tapolcza	16·30 —	9·50 —	5·30 „

— **Uj cselédkönyv.** Január 1-től a házicselédek uj cselédkönyvet kapnak. Részletesebb lesz benne a személyleirás s bele lesz ragasztva a cseléd arcképe is. A vármegye alispánja már felhivta a városok rendőrkapitányát s a főszolgabirákat, hogy a belügyminiszter vonatkozó rendeletének érvényt szerezzenek.

— **Hordóárak.** Dr. *Bibó* Károly Veszprém vármegye alispánja az eladásra kerülő hordókért követelhető legmagasabb árakat a következőkép állapitotta meg:

Tölgyfából készül uj boroshordó literje	60 fillér.
Tölgyfából készült használt hordó „	30 „
Egyéb más fából készüli boroshordó „	35 „
Egyéb más fából készült használt hordó „	25 „

Bor vagy szesz eltartására alkalmas hordókat a megjelölt maximális áraknál drágábban árusitani tilos.

— **Keresek megvételre** Veszprémben kéthárom, vagy négyszobas *lakást* mellékhelyiségekkel és kerttel, továbbá a Balaton mellett vagy más vidéken 1—5 holdig *szőllőt és gyümölcsöst.* Ajánlatok *„Erdélyt"* jeligére Veszprembe ezen lap kiadóhivatalába küldendők.

— **Lóvásárlás.** A katonai Lóvásárló Bizottság *f. hó 15-én reggel ½9 órakor* fog Veszprémben a Buza-téren *szabad kézből* lovakat vásárolni azonnali *készpénzfizetés ellenében,* amikor katonailag *nyilvántartott lovak* is eladásra elővezethetők.

— **200 darab takarékpénztári részvény elővételi joga jutányosan eladó SZEMEREY JÁNOS-nál Veszprémben.**

— **Suly László biztositási és bankirodája** Veszprém, Szabadi-utca 3. Elfogad az *Első Magyar Általános Biztositó Társaság* főképviseleteben élet-, baleset-, járadék-, tüz-, jég- és szavatossági biztositásokat. Takarékpénztári, gyáripari és egyéb részvénytársasági, valamint vállalati *részvényeket, értékes állampapirokat, hadiköicsönkötvényeket* saját számlára vásárol és forgalmi áron elad. *Osztálysorsjegy eladás.*

WELLNER GYULA

készíti a fogtechnika legremekebb specialitásait. VESZPRÉM, Rákóczi-tér 22

Foghuzás ● Müfogak ● Fogtömés

IRODALOM.

* **A „Vasárnapi Ujság"** minden száma gazdag tartalommal jelenik meg. A „Vasárnapi Ujság" előfizetési ára negyedévre 5 korona, — a „Világkrónikával" együtt 6 korona. — Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap", a legolcsóbb ujság a magyar nép számára félévre 2 korona 40 fillér.

* **Az „Elet"** szépirodalmi és müvészeti hetilap, (Szerkeszti Andor József) gazdag tartalom, érdekes és aktuális képek egészitik ki. A kitünő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári-ut 15. — Előfizetési ár félévre 10 kor. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

* **A Cél.** Társadalmi, közgazdasági, szépirodalmi és sport folyóirat. Legutóbbi száma változatos tartalommal jelent meg. Előfizetési ára egy évre 12 kor. Egyes szám ára 1 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Üllői-ut 14. II. 4.

KÖZGAZDASÁG.

Burgonyatenyésztés csiráról. A Tapolczai Lapok után közöljük a burgonyatenyésztés alább ismertetett uj módját:

Viriusz Vince balatonszepezdi földbirtokos tett kisérletet a burgonyának csiráról való tenyésztéséről. Eredménye bámulatba ejti az embert és kell, hogy követésre buzditson mindenkit, aki csak kerti müvelésben is tenyészt burgonyát. Kisérelje meg tehát mindenki, hacsak néhány fészekben is, a burgonyatenyésztés ezen uj módját, hogy személyesen győződjék meg annak előnyéről, hasznáról. A tenyésztés módját a nevezett kisérletező elbeszélése után a következőkben adjuk:

A talaj porhanyóan előkészitendő. A burgonya szokásos vetéstávolságának megfelelően egy-egy arasznyira négyzet alakban négy burgonyacsirát — amint azt a burgonyáról letörjük — kell függélyes helyzetben, ültető fával a földbe dugni olyképen, mintha valami palántát ültetnénk, ugy, hogy egy-két centiméternyit a földből kiálljon. Ha a talaj száraz volna, ugy kevés öntözéssel beiszapoljuk. Más különös munkát nem kiván. További müvelése hasonlóképen történik, mint a gumó utján történő termelésnél.

Csiranyerés céljából a burgonyát március végén a pince vagy más burgonyahelyiségben világosabb helyre rakjuk. A lecsirázás után a csirák a leirt módon eiültetendők, a burgonya pedig felhasználható, vagy még külön el is vethető. A csira után történő termelés különösen kerti müvelésnel érvényesül. Szemtanuk mondják, hogy a felszedesnél egy-egy fészekben 12—21 leginkább nagyra kifejlődött ép, egészséges burgonyagumó volt.

Ajánljuk a gazdálkodóknak, hogy ez uj termelési móddal kisérletet tegyenek. Maguk győződjenek meg annak sikereről, ami nemcsak a háborus időkben, hanem a béke napjaiban is meghatálya fáradozásunkat. Termelésünket pedig azzal szaporitjuk, amit máskor szemétre szoktunk vetni.

Anyakönyvi kivonat.

Születés.

Arany József napszámos és Straub Julianna leánya Mária, r. kath. — Boór József pincér és Molnár Ida Erzsébet fia Sándor, r. kath. — Kozma Károly kőmivessegéd és Bolla Rozália leánya Rozália, r. k. — Németh Mihály földbirtokos és Senger Olga fia Mihály, László, József, r. kath. — Gubicza István napszámos és Horeczki Erzsébet leánya Matild, r. k. — Süli János fuvaros és Szabó Róza fia Lajos, r. k. — Néhai Biller János hentessegéd és Gruber Julianna fia János, r. kath. — Szlávik József kőmivessegéd és Grumann Terézia fia József, r. kath.

Halálozás.

1917. aug. 16. Bóna Sándor hősi halált halt katona 38 éves, r. kath. — Viktórius Vilmos 25 napos, r. kath. — Bán Gyula 3 éves, r. kath. — Kovács Piroska 15 éves, r. kath. — Noravcsik Mihályné Fata Erzsébet napszámosnő 49 éves, r. kath. — Gasparics Jánosné Kubicza Rozália napszámosnő 54 éves, r. k. — Reisz Borbála (elvált) kofa 54 éves, r. kath. — Trestyén Lajos 5 hónapos, ref. — Szőgyi Katalin 16 éves, r. kath. — Timmer Janka szegényházi tag 52 éves, r. kath. — Bornemisza Ferencné Németh Rozália szegényházi tag 73 éves, r. kath. — Süli Jánosné Szabó Róza, fuvaros neje, 33 éves, r. kath. — Hidegháti József 13 hónapos, r. kath.

Házasság.

Az elmult héten nem köttetett.

Veszprémi Takarékpénztár.

Részvényaláirási felhivás.

Folyó évi október hó 23-án tartott rendkivüli közgyülésünk határozata folytán jelenlegi 1,200.000 korona alaptőkénket, mely 12.000 darab 100 kor. n. é. részvényre oszlik, **8.000 drb. ugyancsak 100 kor. n. é. uj részvény kibocsátása által 2,000.000 koronára emeljük fel.** E kibocsátandó 8.000 darab részvényből 6.000 darabra elővételi jogot adunk régi részvényeseinknek minden 2 drb. régi után 1 drb. ujra **280 kor. kibocsátási áron,** 2.000 darabot pedig **elővételi jog nélkül 320 kor. árban** bocsátunk jegyzésre.

A részvényjegyzés zárhatárideje, ugy az elővételi joggal, mint az enélkül történt jegyzéseknél **1917. november 15-ik napjának déli 12 órája.**

A jegyzett részvények vételára három részletben fizetendő és pedig:

80, illetve 120 kor. a részvény jegyzésekor,
100 korona 1917. december 15-ig,
100 korona 1918. január 15-ig

de e három részlet egyszerre is lefizethető.

Az uj kibocsátásu részvények az 1918. év osztalékában a régi részvényekkel egyenlően részesülnek. A folyó évben történő befizetések után a befizetés napjától december 31-ig 5% kamatot téritünk, meg, a jövő évben történő befizetések után pedig január 1-től a befizetés napjáig 5% kamatot szedünk.

Veszprémi Takarékpénztár.

Német nyelvoktatást,

német társalgást vállal csakis németül beszélő hölgy. Szabadi-utca 19. szám.

Eladó ház.

Veszprémben, a Hosszu-utca végén, az Eszterházi-utca 2. számu ház szabad kézből eladó.

A házon — mely három részből áll — van 5 szoba, 2 konyha, 2 kamra, 1 pince, 1 nagy műhely, raktár, 2 felszer és 2 udvar. — Az utcafelőli lakás bolthelyiséggé is átalakitható. — Bővebb felvilágositás nyerhető az ugyanott lakó tulajdonosnál.

Veszek:
mézet, sárgaviaszt, törkölyt, füstölt sonkát és szalonnát, mandulát. ~ Ajánlatokat kér:
SZEMEREY J.
Veszprém.

NÉMETH KÁROLY
polgári és egyenruhaszabó
a Korona-szálló átellenében.

Elfogadok a szakmámba vágó mindenféle munkát, igazitásokat és felvasalásokat. Viselt ruhákat becserélek és azokat kijavitva, szegényebb sorsuaknak eladom.

Bakos Kálmán
csemege-, füszer-, bor- és gyarmatárukereskedő, ásványviz nagy raktára
VESZPRÉM.
Telefon 55. Sürgöny Bakos kereskedő Veszprém.

Nagy választék
hazai és különleges
Borokban, Pezsgők, Likőrök, Cognac, Puncs stb.
Hentesáruk, Sajtok
Friss és Déligyümölcsök, Befőttek, Gyümölcsiz
Konzervek
Libamáj painok, Hus- és Halkonzervek
Száritott főzelékek
Főzelékkonzervek
Teasütemények
Háztartási cikkek
Vadak
Vidéki rendelések azonnal el lesznek intézve

ROLAND FERENC
orgona- és harmoniumkészitő
VESZPRÉMBEN
Ostromlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen uj orgonák épitését a legegyszerübbtől a legdiszesebb kivitelig — pneumatikai rendszer szerint. ORGONÁK átalakitását és hangolását jutányos árban számitom. Iskolák részére HARMONIUMOKAT jó erős kivitelben készitek. ZONGORÁK javitását és hangolását ugy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközlök.

HIRDETÉSEK
felvétetnek a kiadóhivatalban.

Alapittatott 1894-ben — Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készit a legrövidebb idő alatt és raktáron tart

a legegyszerübbtől a legfinomabb kivitelig minden néven nevezendő
KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT
ugymint: röpiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetmények, fairagaszok, évi jelentések, mérlegek, kimutatások, gyászlapok, revalzolt táblázatok, névjegyek, meghivók, eljegyzési és esketési tudósitások, számlák, cimkék, stb. stb., jutányos árakon számitva.

plébánia-hivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle
HIVATALOS NYOMTATVÁNYT
melyek tetszés szerint füzve vagy bekötve szállittatnak. Hivatalos levélpapirok és boritékok, okmánybori-tékok mindenféle alakban és szinben. Egy és négyvonalas csinos vizsgalapok, tet szészerinti mennyi-ségben. — Kaphatók a legjobb minőségű fehér irdai, ugyszintén fogalmazópapirok.

Postai megrendelések azonnal el ntéztetnek

Telefon 61 **Veszprém** Telefon 61

Veszprém, Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában. Kiadótulajdonos a Veszprém-Egyházmegyei Könyvnyomda.